

ФИО: Борисова Марианна Владимировна – логопед

МБДОУ «ЦРР-д/с №7 «Солнышко»

Сунтар/Сунтарский;

Методическое пособие: «Билии ыллыга»

(Доруобуйатыгар хааччахтах оҕо
тылын сайыннарар дидактической оонньуу)

«Билии ыллыга»

(Доруобуйатыгар хааччахтаах оҕо тылын сайыннара дидактической оонньуу)

«Билии ыллыга» оонньууга 5 саастарыттан саҕалаан 3 – 4 оҕо оонньуур.

Бу оонньуу хартыыналарын лексической темаларынан уларытыахха сеп.

Сыала: Оҕо дорҕоону араара истэрин чингэтии, толкуйдуур дьобурун сайыннарыы, оонньуу көмөтүнэн тылын саппааһын байытыы.

Соруктара:

Үөрэтэр:

- тылы чуолкайдык сангарарга үөрэтии, дорҕоону арааран истии, куолаһы сатаан уларытыы;
- тылы сүһүөххэ сөпкө араарыы;
- уобараһы, майгыны, санааны оҕо хамсанан, сирэйинэн көрдөрөн биэрэригэр үөскэтии.

Сайыннара:

- ситимнээх сананы сайыннарыы, тыл саппааһын байытыы;
- толкуйдуур дьобурун сайыннарыы;
- этин – сиинин эрчийии.

Иитэр:

- бэйэ – бэйэҕэ убаастабыллаах сыһыаны иитии.

Туттуллар тэриллэр:

Хаамыска. Улахан сымнаҕас кубик.

Фетртан анал массажнай олбох (25 см*25 см). Олбох сирэйигэр геометрической быһыылаах. Атах массажтанарыгар геометрической быһыы иһинэн сыста сылдьар араас кээмэйдээх эттиктэрдээх.

Анал массажнай олбох аллараа өттүгэр сиэптээх, ол иһигэр ламинаттамыт дьизэ кыыллара, предмиэттэр ойуулар (10 см*12 см) угуллар (ойуулары лексической теманнан уларытыахха сөп).

Оонньуу хаамыыта:

Ооньууга 3 – 4 оҕо оонньуон сөп. Оҕо хаамысканы быраҕар, хас ахсааннаах хаамыска түспүтүнэн анал массажнай олбохторунан ааҕан хаамар. Тохтообут олбохторугар баар геометрической быһыыны уонна хайдах өгнөөбүн этэр. Онтон олбох аллараа өттүгэр сылдыар сизбиттэн ойуу таһааран соруудабы толорор.

1 көрүн:

1. Ойууну көрөн аатын ааттаа.
2. Бастаан кыратык сангар, онтон улаханлык

2 көрүн (Оонньуу тутулун уларытан биэри):

1. Ойууну көрөн аатын ааттаа.
2. Тыл бастакы дорҕоонун быһаар (бүтэһик дорҕооно).

3 көрүн (Оонньуу тутулун уларытан биэри):

1. Ойууну көрөн аатын ааттаа.
2. Дорҕоон тылга ханна турарын быһаарыы (иннигэр, кэннигэр, ортотугар).

4 көрүн (Оонньуу тутулун уларытан биэри):

1. Ойууну көрөн аатын ааттаа.
2. Хас сүһүөхтээх тыл буоларын ытыска охсон быһаар.

5 көрүн (Оонньуу тутулун уларытан биэри):

1. Ойууну көрөн аатын ааттаа.
2. 2- тыллаах этиитэ толкуйдаа.

6 көрүн (Оонньуу тутулун уларытан биэри):

1. Ойууну көрөн аатын ааттаа.

2. Кылгас кэпсээни ай (тугунан абыырын, ханна олорорун, туохха туһаналларын).

Оҕо тылын сайыннаар оонньуулар Карл Орф концепциятыгар олобуран оһоһулунна.

7 көрүн (Оонньуу тутулун уларытан биэри):

Анал олбохтор муостаҕа ыһыллан сыталлар, музыка бытааннык тыаһыыр (түргэнник), оҕолор олбохторунан хаамаллар (сүүрэкэлииллэр), музыка тохтуур, тохтообут олбохторугар кистэнэ сылдыар ойуулары көрөллөр, сорудахтары толороллор:

1. Оҕолор ойууну туттан-хаптан көрдөрөллөр;
2. Биир оҕо оҕолор тугу көрдөрбүттэрин таайар.

8 көрүн (Оонньуу тутулун уларытан биэри):

«Ыллыыр хардыылар»

Сыала: Хамсаныны куолаһынан арыаллыыр көрүнүн буларыгар үөрэтии.

Оонньуу хамыыта

Икки сиргэ анал олбохтору ууруллар. Оҕолор икки бөлөххө арахсаллар: «хамсаныы» уонна «тыл» бөлөхтөрө. Бастаан «хамсаныы» бөлөҕө оонньууну саҕалыыр. Хас биирдии оҕо олбохторго араас хамсаныылары толорор: араастык хаамар, сүүрэр, ойор о. д. а. «Тыл» бөлөҕүн оҕолоро бастакы бөлөхтөн ханнык баҕарар толорооччуну талаллар уонна олбохторго туран куолаһынан доҕуһуоллаан толкуйдууллар. Холобур: (хаамыы – дан-дан; сүүрүү – а-а, а-а; дьиэрэнкэй – дьэгэ-дьэгэ; ойуу – бу! бу!)

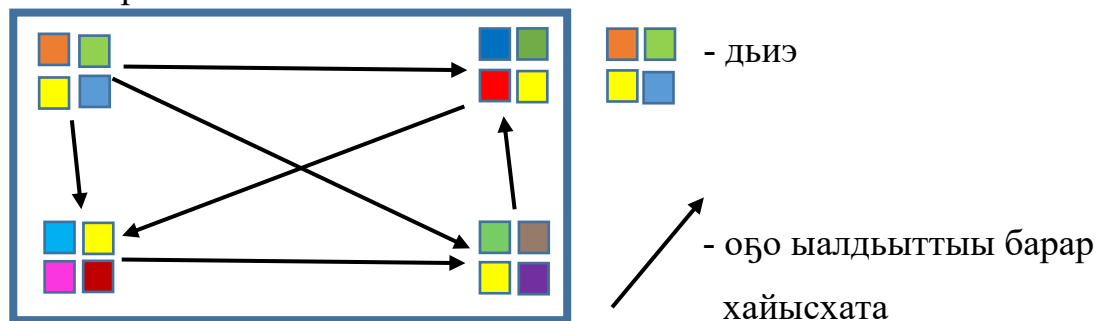
Онтон оонньууну «тыл» бөлөҕө саҕалыыр. Хас биирдии оҕо ыллыыр. «Хамсаныы» бөлөҕүн оҕолоро хамсанан бараллар.

Оҕолор оруолларын уларытыахтарын уонна баҕаларынан айан, талан толороллор.

9 көрүң (Оонньуу тутулун уларытан биэрий):

«Ыалдыт»

Муостаҕа түөрт сиргэ түөртүү араас анал олбохтору ууруллар – «дьиэлэр». Оҕолор түөрт бөлөххө арахсаллар - «дьиэлэргэ». Хас биирдии «дьиэ» бэйэтэ тыллардаах. Биир дьиэттэн биир дьиэҕэ ыалдытты бараллар – кылынкайдаан, куобахтаан, ытыс таһынан. Хайдах хамсанарын, ойорун, кылынкайдырын оҕо бэйэтэ айан толорор. Ханнык дьиэҕэ ыалдытты барарын оҕо бэйэтэ быһаарар. Ыалдыт ыалга кэлэн дьиэлээхтэр тылларын хатылаһар. Хоһоон тэтиминэн музыкальнай инструменнары туһаныахха сөп. Холобур: дыаҕа араастара, лаһыгыр, сиксиир.

Бөлөхтөр – дьиэлэр этэр тыллара:

1 дьиэ: Кылы-кылы-кылы-кылы кылыһар

Тэтимэ: **П П П П | | | |** - чуораанчык;

2 дьиэ: Һуппа-һуппа- бастаан көттө

Тэтимэ: **| | | | | | |** - мас дыаҕа;

3 дьиэ: Чэй-чэй-чэй-чэй- чээхийдэр

Тэтимэ: **| | | | | | |** - лаһыгыр;

4 дьиэ: Чээн-чээн-чээн-чээн эргийбэхтээн

Тэтимэ: **| | | | | | |** - сиксиир.

«Билии ыллыга»

